

JURA-KÉPZŐDMÉNYEK A ZSIL-VÖLGYBEN.

Ifj. báró NOPCSA FERENCZ-től.¹

A katonai specziális térképek «Paros és Vulkán-szoros» (Z. 24. Col. XXVIII.) nevű lapjának délnyugati szélén ábrázolt területen folytatván felvételeimet, az idén Urikány községig jutottam. HOFMANN térképén itt harmadkori lerakódásokat, kréta-mészköveket, agyagpalát, chloritpalát és gnejszt láthatunk.

A mészkövek egyes vonulatok alakjában húzódnak a völgy mindkét oldalán a Sztenuletyétől Urikányig, sőt Hofmann térképe szerint még tovább keletre s úgy, mint 1899-ben a Sztenuletyéről említettem,² itt is észrevehetetlen átmenetet lehet konstatálni a felső jurából az alsó krétába. Ezek a mészkövek folytatásai a Cserna-völgy mészkővonulatainak.³

A Zsil-völgy déli és éjszaki oldalán a legtöbb helyen fekete fillites agyagpalát találunk a mészkő alatt. Kövületek híján ennek a korát nem lehetett pontosan meghatározni, de miután egyenes folytatásai annak a palavonulatnak, a melyet dr. SCHAFARZIK a Lepusnyik völgyéből ismertetett, azokkal egykorúnak kell őket tekintenünk.⁴ A Lepusnyik-völgy paláit dr. Schafarzik egyelőre doggerkorúnak tekinté: ilyenek kell vennünk tehát a Zsil-völgy paláit is. A déli palavonulat éjszaki oldalán (a Dilma Plesától délre) továbbá az éjszaki palavonulatban (a Dilma Parosánál) sárga kvarczhomokkő van, a mely azonos azzal, a mit 1899-ben a Drechsanról említettem. Ez a homokkő a völgy déli dogger? palavonulatban dinamikus metamorfózist szenvedett. Erős nagyítással ugyanis jól látható, hogy ez a látszólag szericzites gnejsz nem kristályos szövetű, hanem egyes kvarcz-szemecskékből áll, a melyeket finom szemű kvarcz-kötőanyag tart össze. Ezt a dinamikus úton elváltozott kőzetet a paláktól nem lehet elkülöníteni s így ezt is dogger? korúnak kell tekintenünk.

Az a gnejsz-vonulat, a melyet Hofmann térképén a Zsil-völgy nyugati részének közepén látunk, szintén csak dinamikusan elváltozott üledék, a mely alsó rétegeiben durva konglomerátokból, felső részében pedig

¹ Előadta a M. Földt. Társ. 1900. decz. 5.-én tartott szakülésén.

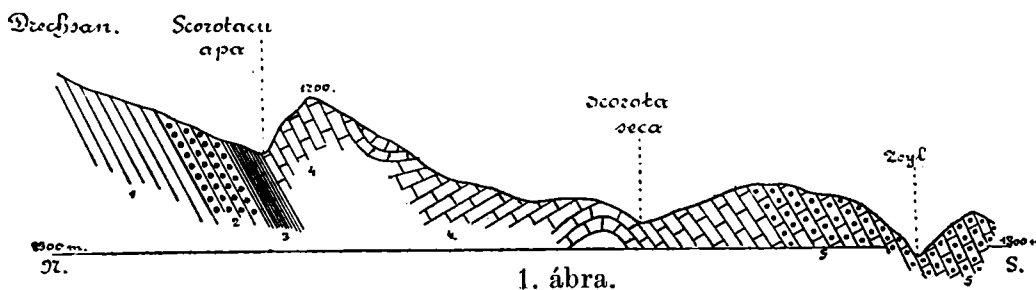
² Br. NOPCSA: Juramészko a Sztenuletyéről. Földt. Közl. XXIX. k. 1899.

³ L. dr. SCHAFARZIK F. felvételi jelentését a Földt. Int. 1898. évi jelentésének 109. oldalán.

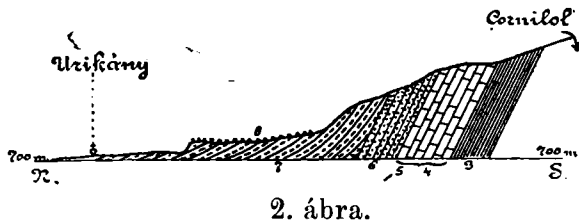
⁴ INKEY BÉLA: Az Erdélyi havasok az Olt-szorostól a Vaskapuig. M. Tud. Akad. Math. és Term. tud. Értekezések 1889. XIX. kötet.

finomabb törmelékből áll. Miután ebben sem sikerült szerves maradványokat találnom, egyelőre még ennek a korát sem lehet meghatározni.

Urikánytól délre a fenn említett rétegek úgy következnek egymásra, a mint azt az 1. ábrán lehet látni. Ez a profil azt a benyomást kelti, hogy

ez az utóbb említett, metamorf-üledék még a felső juramésznél is fiatalabb, ha csak azt nem akarjuk feltenni, hogy a rétegeket valami nagy harmadkor előtti zavargás össze nem forgatta.

1. Kristályos palák II. csoportja; 2. verrukano; 3. dogger (?), (homokkő és agyagpala); 4. tithon-mész; 5. neokom; 6. metamorf homokkövek, (Hofmann gneiszvolata); 7. harmadkori képződmények (zsilvölgyi rétegek); 8. diluvium.

Azt az átmetszetet, a melyet dr. SCHAFARZIK a Sztenuletye nyugati részéről adott, azt a «Scoc diu Scorota» nevű völgyben is feltalálhatjuk. Lényegében egy szinklinális és egy antiklinális redőből áll (2. ábra).

Láthatjuk tehát, hogy a Cserna völgyéből nemcsak a felső jurakorú mészkövek húzódnak fel a Zsil-völgy nyugati részébe, a mint azt már INKEY is említette, hanem valószínűleg a dogger is felnyúlik.